

MINISTER EDUKACJI I NAUKI

Warszawa, 25 sierpnia 2021 r.

DPNP-WPPiP.055.19.2021.DP

Pan
prof. Tomasz Grodzki
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Odpowiedź na oświadczenie senatorskie nr BPS/043-27-1169/21

Szanowny Panie Marszałku,

składam na Pana ręce odpowiedź na oświadczenie Senatora RP Pana Jerzego Wcisły złożone na 27. posiedzeniu Senatu w dniu 23 lipca 2021 r.

Szanowny Panie Senatorze,

uprzejmie informuję, że przygotowanie młodych ludzi do funkcjonowania na rynku pracy lub do dalszej edukacji należy do konstytutywnych zadań szkoły, które wynikają z przepisów prawa oświatowego.

Przepisy ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe¹ wprost stanowią, że system oświaty zapewnia dostosowanie kierunków i treści nauczania do wymogów rynku pracy, kształtowanie postaw przedsiębiorczości i kreatywności sprzyjających aktywnemu uczestnictwu w życiu gospodarczym, przygotowanie uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia oraz warunki do rozwoju indywidualnych zainteresowań i uzdolnień.

Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania wypełnia powyższy nakaz, m.in. wskazując w podstawie programowej wymagania obejmujące rozwijanie u dzieci i młodzieży kompetencji oczekiwanych na rynku pracy, treści

¹ Dz. U. z 2021 r. poz. 1082 t. j.

zapoznające ze specyfiką różnych zawodów oraz prawodawstwem związanym z sektorem zawodowym, w tym z prawami pracowniczymi.

Podstawa programowa definiuje obowiązkowe zestawy celów kształcenia i treści nauczania, w tym umiejętności, opisane w formie ogólnych i szczegółowych wymagań dotyczących wiedzy i umiejętności, które powinien posiadać uczeń po zakończeniu określonego etapu edukacyjnego. Podstawę programową określa w drodze rozporządzenia minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, uwzględniając w szczególności umiejętności uczniów². Wyznaczone przez podstawę programową cele kształcenia – wymagania ogólne oraz treści nauczania – wymagania szczegółowe obowiązkowo realizują wszyscy uczniowie uczący się na konkretnym etapie edukacyjnym.

Katalog celów kształcenia i treści nauczania z zakresu edukacji ekonomicznej i społecznej ustalony w podstawie programowej w pełni odzwierciedla warunki i wymagania stawiane przez rynek pracy, zapewniając uczniom możliwość opanowania kompetencji kluczowych³, w tym wiadomości i umiejętności, niezbędnych do zbudowania poczucia odpowiedzialności, sprawstwa i bezpieczeństwa, do których zalicza się m. in. umiejętność rozwiązywania problemów, krytycznego myślenia, zdolność do współpracy, umiejętność kreatywnego myślenia, myślenia komputacyjnego i samoregulacji. Podstawa programowa wyraźnie formułuje również wymagania obejmujące umiejętność sprawnego komunikowania się oraz umiejętność autoprezentacji:

Szkoła podstawowa⁴

Wiedza o społeczeństwie

Uczeń: przedstawia zasady komunikowania się; wyjaśnia zasady skutecznej autoprezentacji – kształtowania swojego wizerunku; charakteryzuje grupę koleżeńską i grupę nastawioną na realizację określonego zadania; uzasadnia, że efektywna współpraca przynosi różne korzyści; przedstawia różne formy współpracy w grupie; rozpoznaje sytuacje wymagające podjęcia decyzji indywidualnej i grupowej; wyjaśnia i stosuje podstawowe sposoby podejmowania wspólnych decyzji.

Język polski

Uczeń: funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę; redaguje plan kompozycyjny własnej wypowiedzi; wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów;

² Art. 4 pkt 24 oraz art. 47 ustawy – Prawo oświatowe.

³ Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (Dz. U. UE C 962 z 30.12.2006), Zaleceniu Rady z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (Dz. U. UE C 189/1 z 04.06.2018).

⁴ Rozporządzenie z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. poz. 356, z późn. zm.).

zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie; rozpoznaje manipulację językową i przeciwstawia jej zasady etyki wypowiedzi; pogłębia swoją wiedzę przedmiotową i uczestniczy w wykładach publicznych, konkursach itp.; rozwija umiejętności samodzielnej prezentacji wyników swojej pracy; rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania opinii.

Szkoły ponadpodstawowe (liceum ogólnokształcące, technikum)⁵

Wiedza o społeczeństwie

Uczeń: analizuje rodzaje i podaje przykłady stosowania taktyk autoprezentacji; przedstawia różnorodne formy komunikowania się; wykazuje znaczenie komunikacji niewerbalnej w porozumiewaniu się,

Język polski

Uczeń: wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej; wyjaśnia, w jaki sposób użyte środki retoryczne (np. pytania retoryczne, wyliczenia, wykrzyknienia, paralelizmy, powtórzenia, apostrofy, przerzutnie, inwersje) oddziałują na odbiorcę; rozróżnia typy argumentów; rozumie, na czym polega logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych, stosuje je we własnych tekstach; wzbogaca swoją wypowiedź pozajęzykowymi środkami komunikacji.

Odnosząc się do kwestii edukacji ekonomicznej, uprzejmie informuję, że cele kształcenia i treści nauczania reprezentujące ten obszar nauczania, począwszy od wychowania przedszkolnego, stanowią tak rozległy katalog, iż pozwolę sobie przedstawić tylko wybrane zapisy.

Podstawa programowa wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej

Do zadań przedszkola należy m. in.

- wspieranie wielokierunkowej aktywności dziecka, wspieranie samodzielnej dziecięcej eksploracji świata, wzmacnianie poczucia wartości, tworzenie sytuacji sprzyjających rozwojowi nawyków i zachowań prowadzących do samodzielności,
- dobór treści adekwatnych do poziomu rozwoju dziecka, jego możliwości percepcyjnych, wyobrażeń i rozumowania, z poszanowaniem indywidualnych potrzeb i zainteresowań,
- tworzenie warunków umożliwiających bezpieczną, samodzielną eksplorację elementów techniki w otoczeniu, konstruowania, majsterkowania, planowania i podejmowania intencjonalnego działania, prezentowania wytworów swojej pracy.

Osiągnięcia dziecka na koniec wychowania przedszkolnego. Dziecko przygotowane do podjęcia nauki w szkole: ocenia swoje zachowanie

⁵ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz. U. poz. 467, z późn. zm.).

w kontekście podjętych czynności i zadań oraz przyjętych norm grupowych; przyjmuje, respektuje i tworzy zasady zabawy w grupie; współdziała z dziećmi w zabawie, pracach użytecznych; nazywa i rozpoznaje wartości związane z umiejętnościami i zachowaniami społecznymi; respektuje prawa i obowiązki swoje oraz innych osób, zwracając uwagę na ich indywidualne potrzeby; wyraża swoje oczekiwania społeczne wobec innego dziecka, grupy, podejmuje samodzielną aktywność poznawczą, zagospodarowuje przestrzeń własnymi pomysłami konstrukcyjnymi, korzysta z nowoczesnej technologii itd.; wskazuje zawody wykonywane przez rodziców i osoby z najbliższego otoczenia; wyjaśnia, czym zajmuje się osoba wykonująca dany zawód.

Cele kształcenia ogólnego w szkole podstawowej obejmują m.in.:

- wskazywanie wzorców postępowania i budowanie relacji społecznych,
- rozwijanie kompetencji, takich jak: kreatywność, innowacyjność i przedsiębiorczość,
- wspieranie ucznia w rozpoznawaniu własnych predyspozycji i określaniu drogi dalszej edukacji,
- rozwijanie umiejętności krytycznego i logicznego myślenia, rozumowania, argumentowania i wnioskowania,
- wszechstronny rozwój osobowy ucznia przez pogłębianie wiedzy oraz zaspokajanie i rozbudzanie jego naturalnej ciekawości poznawczej,
- zachęcanie do zorganizowanego i świadomego samokształcenia opartego na umiejętności przygotowania własnego warsztatu pracy.

Klasy I-III

W zakresie społecznego obszaru rozwoju uczeń osiąga umiejętność tworzenia relacji, współdziałania, współpracy oraz samodzielnej organizacji pracy w małych grupach, w tym organizacji pracy przy wykorzystaniu technologii. Potrafi określić własne prawa i obowiązki, przestrzegać ich i stosować w codziennym życiu, przyjmować konsekwencje swojego uczestnictwa w grupie, wskazać zawód i miejsce pracy rodziców, stosować pojęcia: porozumienie, umowa, wykorzystać pracę zespołową w procesie uczenia się.

Edukacja przyrodnicza zapoznaje uczniów z charakterystyką wybranych zajęć i zawodów ludzi znanych z miejsca zamieszkania oraz zawodów użyteczności publicznej: nauczyciel, żołnierz, policjant, strażak, lekarz, pielęgniarz czy leśnik, z istotą pracy w służbach mundurowych i medycznych, przygotowuje do stosowania zasad bezpieczeństwa podczas korzystania z urządzeń cyfrowych, respektowania ograniczeń związanych z czasem pracy z takimi urządzeniami, stosowania zasad netykiety. Uczniowie poznają najważniejsze zakłady pracy, w tym ważniejsze przedsiębiorstwa produkcyjne i usługowe.

Dzięki treściom obszaru **Edukacja techniczna** uczniowie zdobywają umiejętności w zakresie organizacji pracy: planują i realizują własne projekty/prace, współdziałając w grupie; poznają znaczenie oraz konieczność zachowania ładu, porządku i dobrej organizacji miejsca pracy ze względów bezpieczeństwa; oceniają projekty/prace, wykorzystując poznane i zaakceptowane wartości: systematyczność działania, pracowitość, konsekwencja, gospodarność, oszczędność, umiar w odniesieniu do korzystania

z czasu, materiałów, narzędzi i urządzeń; organizują pracę, wykorzystując urządzenia techniczne i technologie; zwracają uwagę na zdrowie i zachowanie bezpieczeństwa, z uwzględnieniem selekcji informacji oraz wykonywania czynności użytecznych lub potrzebnych.

Wymagania **Edukacji informatycznej** wskazują, aby uczniowie m.in. zapisywali efekty swojej pracy we wskazanym miejscu, łączyli działanie komputera lub innego urządzenia cyfrowego z efektami pracy, przestrzegali zasad dotyczących korzystania z efektów pracy innych osób i związanych z bezpieczeństwem w Internecie.

Warunki i sposób realizacji wskazują, by proces edukacji przybierał różne formy: pracy z udziałem całego zespołu, pracy w grupach, pracy indywidualnej.

Klasy IV-VIII

Technika

Głównym celem techniki jest opanowanie przez uczniów praktycznych metod działań technicznych poprzez realizację prostych projektów opartych na przetwarzaniu różnych materiałów przy użyciu odpowiednich narzędzi i urządzeń. Podczas praktycznej działalności uczeń wyrabia prawidłowe nawyki zachowań, które są niezbędne w dorosłym życiu zawodowym. Ma możliwość działania na realnym stanowisku pracy uwzględniającym niezbędne wymagania bezpieczeństwa i higieny pracy. Przedmiot spełnia istotną rolę wychowawczą, uczy szacunku do wytwarzanych dóbr materialnych oraz kreuje postawy świadomego użytkownika zdobyczy techniki poprzez respektowanie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, obowiązującego regulaminu, poszanowanie mienia oraz współpracy w grupie.

Informatyka

Uczeń: uczestniczy w zespołowym rozwiązaniu problemu, posługując się technologią taką jak: poczta elektroniczna, forum, wirtualne środowisko kształcenia, dedykowany portal edukacyjny; identyfikuje i docenia korzyści płynące ze współpracy nad wspólnym rozwiązywaniem problemów; określa zawody i wymienia przykłady z życia codziennego, w których są wykorzystywane kompetencje informatyczne; posługuje się technologią zgodnie z przyjętymi zasadami i prawem; przestrzega zasad bezpieczeństwa i higieny pracy; respektuje prawo do prywatności danych i informacji oraz prawo do własności intelektualnej; bierze udział w różnych formach współpracy (np. programowanie w parach lub w zespole, realizacja projektów, uczestnictwo w zorganizowanej grupie uczących się, projektuje, tworzy i prezentuje efekty wspólnej pracy); opisuje kwestie etyczne związane z wykorzystaniem komputerów i sieci komputerowych takie, jak: bezpieczeństwo, cyfrowa tożsamość, prywatność, własność intelektualna, równy dostęp do informacji i dzielenie się informacją.

Wiedza o społeczeństwie

Uczeń: wyjaśnia, jak funkcjonuje gospodarstwo domowe; wymienia główne źródła jego dochodów (z działalności zarobkowej: pracy, działalności gospodarczej, umów cywilnoprawnych oraz ze świadczeń społecznych w powiązaniu z rodzajami ubezpieczeń społecznych); rozpoznaje problemy

społeczne swojej społeczności lokalnej (np. wynikające z sytuacji demograficznej, gospodarczej, infrastrukturalnej).

Język obcy nowożytny

Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych umożliwiającym realizację pozostałych wymagań w zakresie tematu praca (np. popularne zawody i związane z nimi czynności i obowiązki, miejsce pracy, wybór zawodu).

Etyka

Uczeń: dostrzega i wyjaśnia związek między uczeniem się a wykonywaną pracą; wyjaśnia znaczenie pracy zarobkowej; rozumie kwestie własności intelektualnej; podaje przykłady właściwego i niewłaściwego wykorzystywania nowoczesnych technologii informacyjnych.

Podstawa programowa dla szkół ponadpodstawowych

W procesie kształcenia ogólnego obowiązkiem szkoły jest kształtowanie u uczniów postaw sprzyjających ich dalszemu rozwojowi indywidualnemu i społecznemu, takich jak: uczciwość, wiarygodność, odpowiedzialność, poczucie własnej wartości, szacunek dla innych ludzi, kultura osobista, gotowość do uczestnictwa w kulturze, podejmowania inicjatyw oraz do pracy zespołowej.

Podstawy przedsiębiorczości

Jednym z głównych celów dydaktycznych przedmiotu jest przygotowanie uczniów do planowania swojej przyszłości oraz do aktywności zawodowej w roli pracowników najemnych lub osób prowadzących własną działalność gospodarczą. Uczniowie podczas edukacji w szkole ponadpodstawowej nabywają zdolność do czynności prawnych oraz podejmują świadome działania i ważne decyzje w odniesieniu do swojej kariery zawodowej. Podstawa programowa sprzyja przygotowaniu uczniów do aktywności społecznej i gospodarczej, a także do życia rodzinnego w znaczeniu ekonomicznym, dając podstawowe umiejętności konkurencyjnych zachowań na rynku, w tym ponoszenia konsekwencji swoich decyzji.

Uczeń: identyfikuje cechy człowieka o postawie przedsiębiorczej, rozpoznaje je u siebie; rozumie rolę umiejętności w zakresie komunikacji interpersonalnej; analizuje funkcje rynku i rozróżnia rodzaje rynków; rozróżnia struktury rynkowe: monopol, oligopol, konkurencja monopolistyczna, konkurencja doskonała oraz dostrzega negatywne skutki ograniczonej konkurencji na rynku; wyjaśnia prawo popytu i podaży; omawia funkcje i formy pieniądza oraz jego obieg w gospodarce; charakteryzuje instytucje rynku finansowego w Polsce (Narodowy Bank Polski, Komisja Nadzoru Finansowego, Rzecznik Finansowy, Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie, Bankowy Fundusz Gwarancyjny, banki komercyjne i spółdzielcze, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, towarzystwa funduszy inwestycyjnych, Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny, zakłady ubezpieczeń, podmioty świadczące usługi płatnicze); rozróżnia formy oszczędzania i inwestowania, ocenia je z punktu widzenia ryzyka i przewidywanych zysków; charakteryzuje rodzaje papierów wartościowych oraz objaśnia mechanizm inwestowania na giełdzie papierów wartościowych;

dostrzega konieczność wczesnego rozpoczęcia systematycznego oszczędzania i inwestowania środków finansowych na emeryturę; analizuje oferty usług banków komercyjnych i spółdzielczych oraz spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych w zakresie kont osobistych, kart płatniczych, lokat terminowych, kredytów i pożyczek oraz oferty pozabankowych instytucji pożyczkowych, uwzględniając realną stopę procentową, a także dostrzega zagrożenia i rozumie zasady bezpieczeństwa przy korzystaniu z bankowości elektronicznej; identyfikuje rodzaje podatków według różnych kryteriów; wyjaśnia zasady składania rocznej deklaracji i obliczania podatku dochodowego od osób fizycznych; charakteryzuje rodzaje ubezpieczeń według różnych kryteriów; analizuje przykładową umowę kredytu lub pożyczki; analizuje zapisy ogólnych warunków ubezpieczenia; formułuje reklamację do instytucji rynku finansowego; jest świadomy, że należy korzystać z różnorodnych i wiarygodnych źródeł informacji przed podjęciem decyzji finansowych; ocenia przykłady praktyk i zachowań etycznych oraz nieetycznych na rynku finansowym; analizuje podstawowe mierniki i wskaźniki rynku pracy; wyjaśnia mechanizm popytu i podaży na rynku pracy; rozpoznaje motywy aktywności zawodowej; rozróżnia metody poszukiwania pracy z punktu widzenia własnej ścieżki rozwoju zawodowego; analizuje własne kompetencje i możliwości zdobycia doświadczenia zawodowego w formie wolontariatu, praktyk lub stażu oraz znalezienia pracy na rynku lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym; opracowuje dokumenty aplikacyjne dotyczące konkretnej oferty pracy; przygotowuje się do rozmowy kwalifikacyjnej, eksponując swoje zalety oraz dostrzega podstawowe błędy popełniane podczas rozmowy; rozróżnia formy zatrudnienia i rodzaje umów o pracę określa korzyści z wyboru konkretnej formy i umowy oraz wymienia sposoby rozwiązywania stosunku pracy; charakteryzuje różne systemy płac, rodzaje i formy wynagrodzeń; analizuje prawa i obowiązki pracownika (w tym młodocianego) i pracodawcy oraz omawia specyfikę zatrudnienia osób niepełnosprawnych; na podstawie analizy przepisów Kodeksu pracy wymienia rodzaje urlopów przysługujące pracownikowi; dostrzega rolę Państwowej Inspekcji Pracy oraz związków zawodowych w ochronie praw pracowniczych; ocenia zachowania etyczne i nieetyczne zarówno pracodawcy, jak i pracowników oraz rozpoznaje przejawy mobbingu i konsekwencje zatrudniania bez umowy; znajduje pomysł na własną działalność gospodarczą lub przedsięwzięcie społeczne; charakteryzuje podstawowe formy organizacyjno-prawne przedsiębiorstw (indywidualna działalność gospodarcza, spółka cywilna, spółki prawa handlowego) i przedsiębiorczości społecznej (w tym spółdzielnia pracy, spółdzielnia socjalna, stowarzyszenie, fundacja) oraz uwzględniając odpowiedzialność prawną i majątkową właścicieli, dobiera formę do projektowanego przedsiębiorstwa lub przedsięwzięcia; przedstawia procedury związane z rejestracją indywidualnej działalności gospodarczej i jej likwidacją; znajduje możliwości finansowania działalności gospodarczej lub projektowanego przedsięwzięcia; stosuje zasady pracy zespołowej; prognozuje efekty finansowe projektowanego przedsiębiorstwa lub przedsięwzięcia; ocenia wady i zalety poszczególnych form opodatkowania indywidualnej działalności gospodarczej; omawia funkcje dowodów księgowych i podstawowe zasady księgowości oraz wypełnia dowody księgowe i książkę przychodów i rozchodów na potrzeby rozliczenia podatku dochodowego; rozróżnia zachowania etyczne

i nieetyczne w biznesie, w tym przejawy korupcji w życiu gospodarczym oraz rozumie istotę i cele społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw.

Wiedza o społeczeństwie

- zakres podstawowy

Uczeń: wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy; interpretuje przepisy prawne; wyjaśnia podstawowe instytucje prawne części ogólnej prawa cywilnego i prawa zobowiązaniowego w Rzeczypospolitej Polskiej (osoba fizyczna, zdolność prawna a zdolność do czynności prawnych, przedstawicielstwo a pełnomocnictwo, zobowiązanie); przedstawia funkcjonowanie systemu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych w Rzeczypospolitej Polskiej, rozróżnia ubezpieczenia: emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe; wymienia zadania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych; wyjaśnia specyfikę obowiązkowych i dobrowolnych ubezpieczeń zdrowotnych w Rzeczypospolitej Polskiej; przedstawia działania w celu ograniczenia bezrobocia i wykluczenia społecznego na przykładzie działalności urzędu pracy w swoim powiecie; przedstawia możliwości kontynuacji edukacji (studia I stopnia i jednolite magisterskie, szkoły kształcące w zawodzie); wyjaśnia, w jaki sposób podnosić swoje kwalifikacje zawodowe,

- zakres rozszerzony

Uczeń: wyjaśnia instytucje prawne prawa zobowiązaniowego w Rzeczypospolitej Polskiej (wierzytelność, dług; wykonanie zobowiązań i skutki ich niewykonania; odpowiedzialność kontraktowa i deliktowa); znajduje wzory umów najmu lokalu; przedstawia konieczne ich elementy i elementy korzystne dla wynajmującego i najemcy; znajduje wzory umów zlecenia i umów o dzieło; przedstawia konieczne ich elementy i elementy korzystne dla zleceniobiorcy i autora dzieła; wyjaśnia instytucje prawne prawa pracy w Rzeczypospolitej Polskiej (umowa o pracę i jej rodzaje; rozwiązanie umowy o pracę i jego rodzaje; rodzaje urlopów; prawa i obowiązki pracownicze); porównuje sytuację jednostki wynikającą z różnych form zatrudniania: umowa o pracę, umowy cywilnoprawne, prowadzenie działalności gospodarczej osoby fizycznej.

Przepisy podstawy programowej wskazują ponadto, że duże znaczenie dla rozwoju młodego człowieka oraz jego sukcesów w dorosłym życiu ma udział w projektach zespołowych lub indywidualnych oraz organizacja i zarządzanie projektami. Stosowanie metody projektu w procesie nauczania – uczenia się:

- pomaga rozwijać u uczniów przedsiębiorczość i kreatywność oraz umożliwia stosowanie w procesie kształcenia innowacyjnych rozwiązań programowych, organizacyjnych lub metodycznych,
- zakłada znaczną samodzielność i odpowiedzialność uczestników, co stwarza uczniom warunki do indywidualnego kierowania procesem uczenia się,
- wspiera integrację zespołu klasowego, rozwiązywania problemów, aktywnego słuchania, skutecznego komunikowania się, wzmacnia poczucie własnej wartości,
- wdraża uczniów do planowania oraz organizowania pracy i dokonywania samooceny.

Odnosząc się do kwestii dostosowania szkół branżowych i techników do nowo powstających zawodów oraz do zmian postępujących w związku z robotyzacją i coraz większym rozwojem tzw. sztucznej inteligencji uprzejmie informuję, że dostosowanie kształcenia zawodowego dla potrzeb rynku pracy było celem reformy kształcenia zawodowego wdrażanej od 1 września 2019 r.⁶ Nowe rozwiązania dotyczące szkolnictwa branżowego były szeroko konsultowane z przedstawicielami rynku pracy, wielu pracodawców również aktywnie włączyło się w opracowanie nowych podstaw programowych kształcenia w zawodach. Obecnie kształcenie zawodowe może być prowadzone w 223 zawodach, a do klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego na bieżąco wprowadzane są nowe zawody (lub modyfikowane już istniejące), o ile ministrowie kierujący poszczególnymi działami administracji rządowej zgłoszą do MEiN wnioski o wprowadzenie nowych zawodów lub zmianę w zakresie zawodów, dla których są właściwi. Np. od 1 września 2019 r. wprowadzono możliwość kształcenia w zawodzie technik programista, a od 1 września 2021 r. została wprowadzona możliwość kształcenia w zawodzie technik robotyk. Niemniej jednak decyzję o prowadzeniu kształcenia w danym zawodzie podejmuje dyrektor szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe w porozumieniu z organem prowadzącym i po nawiązaniu współpracy z właściwym dla tego zawodu lub branży pracodawcą.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że w celu lepszego dopasowania oferty kształcenia zawodowego do zmieniających się potrzeb rynku pracy, od 1 września 2019 r. wprowadzono możliwość realizacji przez szkołę (w ramach godzin przeznaczonych na kształcenie zawodowe) zajęć przygotowujących uczniów do dodatkowych umiejętności zawodowych lub do uzyskania kwalifikacji rynkowych funkcjonujących w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji lub do uzyskania dodatkowych uprawnień zawodowych lub zajęć uzgodnionych z pracodawcą, których treści nauczania są przydatne do wykonywania nauczanego zawodu. Wykaz dodatkowych umiejętności zawodowych jest sukcesywnie poszerzany na wniosek ministrów właściwych dla zawodów. Np. od 1 września 2021 r. szkoły prowadzące kształcenie w zawodach z branży ogrodniczej oraz branży rolno-hodowlanej mogą realizować dodatkowe umiejętności zawodowe pn. „Prowadzenie przedsiębiorstwa rolnego zgodnie z zasadami nowoczesnego zarządzania”.

Biorąc pod uwagę powyższe, należy zauważyć, że w celu dostosowania oferty kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy minister ds. oświaty i wychowania aktywnie współpracuje z pracodawcami, organizacjami pracodawców, radami sektorowymi oraz z resortami odpowiedzialnymi za daną dziedzinę gospodarczą kraju.

W ramach reformy kształcenia zawodowego wzmocniono jedno z ustawowych zadań systemu oświaty, jakim jest zapewnienie przygotowania uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia. Wprowadzono nowy przepis art. 26a do ustawy – Prawo oświatowe, zgodnie z którym przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych i inne formy wychowania przedszkolnego oraz szkoły, z wyjątkiem szkół artystycznych, prowadzą

⁶ ustawa z dnia 22 listopada 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2245, z późn. zm.).

zaplanowane i systematyczne działania w zakresie doradztwa zawodowego, w celu wspierania dzieci i uczniów w procesie rozpoznawania zainteresowań i predyspozycji zawodowych oraz podejmowania świadomych decyzji edukacyjnych i zawodowych, w tym przygotowania do wyboru kolejnego etapu kształcenia i zawodu, polegające w szczególności na prowadzeniu:

- 1) w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i innych formach wychowania przedszkolnego preorientacji zawodowej, która ma na celu wstępne zapoznanie dzieci z wybranymi zawodami oraz pobudzanie i rozwijanie ich zainteresowań i uzdolnień,
- 2) w klasach I-VI szkół podstawowych orientacji zawodowej, która ma na celu zapoznanie uczniów z wybranymi zawodami, kształtowanie pozytywnych postaw wobec pracy i edukacji oraz pobudzanie, rozpoznawanie i rozwijanie ich zainteresowań i uzdolnień;
- 3) w klasach VII i VIII szkoły podstawowej i w szkołach ponadpodstawowych – zajęć z zakresu doradztwa zawodowego.
- 4) ponadto doradztwo zawodowe jest realizowane na:
 - obowiązkowych zajęciach edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego lub kształcenia w zawodzie;
 - zajęciach związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu prowadzonych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
 - zajęciach z wychowawcą;
- 5) na każdy rok szkolny szkoła opracowuje program realizacji doradztwa zawodowego;
- 6) w realizację doradztwa włączono rodziców oraz pracodawców.

Treści programowe określono rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego⁷. W rozporządzeniu tym określono również, że w przypadku braku w szkole doradcy zawodowego, do roku szkolnego 2021/2022 włącznie, dyrektor szkoły może powierzyć prowadzenie zajęć z zakresu doradztwa zawodowego innemu nauczycielowi. Oznacza to, że po tym okresie w każdej szkole będzie musiał być zatrudniony doradca zawodowy.

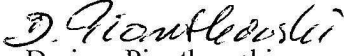
U podstaw świadomych wyborów uczniów leży odpowiednia informacja dotycząca możliwości kształcenia i zawodów, w których prowadzone jest kształcenie w systemie oświaty. W tym kontekście szczególnego znaczenia nabiera zapewnienie dostępu do odpowiedniej informacji zawodowej oraz narzędzi diagnostycznych, materiałów dla doradców zawodowych, materiałów promocyjnych oraz danych dotyczących sytuacji na rynku pracy w poszczególnych zawodach. Dlatego też w ramach dwóch edycji konkursu współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego „Przygotowanie i udostępnienie multimedialnych zasobów wspierających proces doradztwa dla wszystkich grup wiekowych” przygotowywane są e-zasoby do doradztwa zawodowego dla różnych grup wiekowych przedstawiające kompleksową informację zawodoznawczą, które są dostępne nie tylko dla specjalistów, ale również nadają się do samodzielnego wykorzystania przez uczniów, ich rodziców i inne osoby dorosłe. W ramach tych zasobów przewidziano również materiały dla dzieci zapoznające ich ze światem zawodów,

⁷ Dz.U. poz. 325.

co wynika z potrzeby zapewnienia całościowego doradztwa zawodowego już od wczesnych etapów edukacyjnych.

W wyniku pierwszej edycji konkursu na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej www.epodreczniki.pl opublikowano materiały multimedialne wspierające proces doradztwa zawodowego oraz promujące zawody szkolnictwa branżowego przeznaczone dla: preorientacji i orientacji zawodowej klas VII i VIII szkół podstawowych oraz szkół ponadpodstawowych i osób dorosłych dla 120 zawodów.

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia
MINISTRA EDUKACJI I NAUKI

Dariusz Piontkowski
Sekretarz Stanu

Do wiadomości:
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów